

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะซึมเศร้า แรงสนับสนุนทางสังคม และภาวะการทำหน้าที่ของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์และเข้ารับการรักษาในคลินิกโรงพยาบาลสหราชรักษ์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวนผู้ป่วยในจังหวัดนครสวรรค์มีประมาณ 2,705 คน (สำนักนโยบายและแผนฯ กระทรวงสาธารณสุข, 2545)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วัยเดียวกันเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์ตามคุณสมบัติดังนี้

1. มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ตามอุปตภาพณ์ที่พน โดยไม่จำกัดเพศ
2. สามารถสื่อสารได้ด้วยภาษาไทย และไม่มีปัญหาการได้ยิน การมองเห็น และการพูด
3. ยินยอมเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ด้วยความสมัครใจ

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายที่ใช้ในการศึกษาระบบนี้ใช้การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ธรอนไดค์ (Thomdike) (บุญใจ ศรีสติวนารถ, 2547) ดังนี้

$$n = 10k + 50$$

เมื่อ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

k คือ จำนวนตัวแปร

$$\text{แทนค่าในสูตร } n = (10 \times 7) + 50 = 120$$

ดังนั้นกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระบบนี้จึงใช้จำนวนอย่างน้อย 120 ราย ซึ่งถือว่าเป็นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการอ้างอิงถึงประชากรได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูล

ส่วนบุคคล แบบประเมินภาวะการทำหน้าที่ แบบประเมินแรงสนับสนุนทางสังคม และแบบประเมินภาวะซึมเศร้ามีรายละเอียดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย ประกอบด้วยอายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเป็นโรค และระดับความรุนแรงของโรคตามเกณฑ์การประเมินของ New York Heart Association (NYHA) (2002) แบ่งเป็น 4 ระดับดังนี้

Class I ผู้ป่วยสามารถปฏิบัติภาระได้โดยไม่มีอาการแสดงของโรค

Class II ผู้ป่วยมีอาการเหนื่อยเมื่อปฏิบัติภาระแต่เมื่อพักอาการจะทุเลา ทำให้ผู้ป่วยมีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมเล็กน้อย

Class III ผู้ป่วยจะแสดงอาการเมื่อปฏิบัติภาระตามปกติ ทำให้ผู้ป่วยมีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมมาก

Class IV ผู้ป่วยไม่สามารถปฏิบัติภาระได้

ชุดที่ 2 แบบประเมินภาวะการทำหน้าที่ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎี การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ของรอบ ซึ่งครอบคลุมในด้านการปฏิบัติภาระประจำวันจำนวน 7 ข้อ การปฏิบัติภาระภายในบ้านหรือครอบครัวจำนวน 8 ข้อ การประกอบอาชีพจำนวน 5 ข้อ และการปฏิบัติภาระทางสังคมจำนวน 5 ข้อ สัดยอดการตอบเป็นแบบเลือกตอบประมาณค่า 5 ระดับดังนี้

ไม่ลำบาก หมายถึง ท่านสามารถปฏิบัติภาระนั้นได้เป็นปกติ

ลำบากบางครั้ง หมายถึง ท่านปฏิบัติภาระนั้นได้เป็นปกติในบางครั้ง

ลำบากมาก หมายถึง ท่านปฏิบัติภาระนั้นได้ด้วยความลำบาก

ทำไม่ได้ เพราะปัญหาสุขภาพ หมายถึง ท่านไม่สามารถปฏิบัติภาระนั้นได้ เพราะปัญหาสุขภาพ

ทำไม่ได้ เพราะเหตุผลอื่น หมายถึง ท่านไม่สามารถปฏิบัติภาระนั้นได้ เพราะเหตุผลอื่น

เกณฑ์การแปลผลคะแนนแบบประเมินภาวะการทำหน้าที่ คิดเป็นคะแนนจริง (Raw score) มีช่วงคะแนน 25 ถึง 100 คะแนน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานทางสถิติในการแบ่งกลุ่มคือ ค่าคะแนนสูงสุดของแบบสอบถาม ลบ คะแนนต่ำสุด จะได้ค่าพิสัย แล้วหารด้วยจำนวนระดับที่ต้องการประเมินจะได้ค่ากว้างของแต่ละกลุ่ม (กัลยา วนิชย์บัญชา. 2547) ซึ่งเป็นการแปลผลโดยรวมมีค่าคะแนนดังนี้

คณานิพัทธ์ การแปลความหมาย

25 – 50	มีภาระการทำงานที่ในระดับต่ำ
51 – 75	มีภาระการทำงานที่ในระดับปานกลาง
76 – 100	มีภาระการทำงานที่ในระดับสูง

ชุดที่ 3 แบบประเมินแรงสนับสนุนทางสังคมของเยียน (Yan, 2000) ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมของแบรนด์และไวเนร์ท (Brand & Weinert, 1981) วัดการมีปฏิสัมพันธ์และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือประคับประคองจากสมาชิกในสังคม จิรภานะศรีตรังษ์ (2532) นำไปศึกษาในกลุ่มผู้ป่วยความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ จำนวน 100 ราย ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟารอนบาก .90 โดยวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมที่บุคคลได้รับ 5 ด้านคือ 1) ความรักใคร่ผูกพัน 2) ความมีคุณค่าในตนเอง 3) การมีโอกาสเอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่น 4) การรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม 5) ด้านการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แล้วนำไปใช้กับผู้ดูแลผู้ป่วยเรื้อรังจำนวน 104 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟารอนบาก .91 ซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม 5 ด้าน จำนวน 25 ข้อ ได้แก่

ความรักไคร์ผูกพัน มี 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 6, 8, 13, 25

การรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มี 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, 9, 14, 16, 19

การมีโอกาสได้ช่วยเหลือผู้อื่น มี 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 10, 15, 17, 20, 22

การรับรู้ถึงคุณค่าของตนเอง มี 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3, 5, 11, 18, 23

การได้รับการช่วยเหลือในค้านต่าง ๆ มี 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 4, 7, 12, 21, 24

เป็นแบบเลือกตอบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อความเชิงบวก ในทิศทางเดียวกันกับแรงสนับสนุนทางสังคม 20 ข้อ และข้อความเชิงลบในทิศทางตรงข้ามกับแรงสนับสนุนทางสังคม 5 ข้อ ได้แก่ 4, 8, 15, 16, 23 ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อความค้านบวก	เท่ากับ	5	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ	1	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	เท่ากับ	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	เท่ากับ	3	คะแนน
เห็นด้วย	เท่ากับ	4	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลผลคะแนน แบบประเมินการสนับสนุนทางสังคมคิดเป็นคะแนนจริง

(Raw Score) มีช่วงคะแนน 25 ถึง 125 คะแนน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานทางสถิติในการแบ่งกลุ่ม คือ คือคะแนนสูงสุดของแบบสอบถาม คือ คะแนนต่ำสุด จะได้เป็นค่าพิสัย แล้วหารค่าปัจจันวนระดับ

ที่ต้องการประเมิน จะได้ความกว้างของแต่ละกถุ่ม (กสยา วาณิชย์บัญชา, 2547) ซึ่งเป็นการแปลง
โดยรวมมีค่าคะแนนดังนี้

คะแนนที่ได้ การเปลี่ยนความหมาย

25 - 58	ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมระดับต่ำ
59 - 90	ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมระดับปานกลาง
91 - 25	ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมระดับสูง

ชุดที่ 4 แบบประเมินภาวะซึมเศร้าของชุง (Zung Self – Rating Depression Scale) (Zung,

1965 cited in Guck, 2001) เป็นแบบเลือกตอบประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ ชุงออกแบบมาเพื่อประเมินภาวะซึมเศร้าครอบคลุมอาการเจ็บป่วยทั้งหมด (Zung, 1965) มีจำนวน 20 ข้อ ผู้ป่วยสามารถตอบแบบสอบถามเองได้ โดยมีคำตามเชิงลบในทิศทางตรงข้ามกับภาวะซึมเศร้าข้อ 2, 5, 6, 11, 12, 14, 16, 17, 18 และ 20 ส่วนข้อ 1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 13, 15 และ 19 เป็นคำตามเชิงบวกมีทิศทางเดียวกับภาวะซึมเศร้า การให้คะแนนเป็นแบบเลือกตอบ 4 ข้อ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.76 (Lacovides, 2003) ได้มีการนำไปใช้ในกว่า 30 ประเทศชังไม่มีปัญหารือถึงการใช้แบบประเมินข้ามวัฒนธรรมและมีความสอดคล้องกับวัดถูกประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้อีกด้วยสำหรับในประเทศไทยได้มีการนำไปทดลองใช้กับผู้ป่วยมะเร็งได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.89 (สมทรง เพ่งสุวรรณ, 2528) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อความเชิงบวก ข้อความเชิงลบ

ไม่เป็นเลยหรือเป็นน้อยครั้ง	1	4	คะแนน
เป็นบางเวลาหรือเป็นบางครั้ง	2	3	คะแนน
เป็นค่อนข้างบ่อยครั้ง	3	2	คะแนน
เป็นเกือบทตลอดเวลา	4	1	คะแนน

การประเมินโดยรวม มีคะแนนต่ำสุดที่ 20 คะแนน คะแนนสูงสุดที่ 80 คะแนนต้องนำแบ่งเป็นคะแนนเต็ม 100 เพื่อจัดระดับการประเมินค่าทางคลินิก ของภาวะซึมเศร้าดังนี้ (Zung, 1965)

$$\text{SDS Index} = \text{Score} \times 1.25$$

เมื่อ	SDS Index	คือ	Self – Rating Depression Scale Index
	Score	คือ	คะแนนดินที่ประเมินได้

การประเมินค่าทางคลินิก

ต่ำกว่า 50	ไม่มีภาวะซึมเศร้า
50 – 59	มีภาวะซึมเศร้าน้อยที่สุดถึงระดับน้อย
60 – 69	มีภาวะซึมเศร้าปานกลางถึงค่อนข้างมาก
70 ขึ้นไป	มีภาวะซึมเศร้าระดับรุนแรงถึงเป็นอันตราย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยทดสอบคุณภาพเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคม และประเมินภาวะการทำหน้าที่ ดังนี้

การหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามภาวะการทำหน้าที่ แรงสนับสนุนทางสังคม และประเมินภาวะการทำหน้าที่ ไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านคือ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคหัวใจและหลอดเลือด 1 ท่าน อาจารย์พยาบาล ด้านการพยาบาลอาชญาศาสตร์และศัลยศาสตร์ 2 ท่าน พยานาลผู้มีประสบการณ์การคุ้มครองผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือด 2 ท่าน

โดยการหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index (CVI)) พัฒนาขึ้นโดย Hambleton ปี ค.ศ. 1975 (บุญใจ ศรีสตินราภูร, 2547) มีสูตรการคำนวณดังนี้

$$CVI = \frac{\text{จำนวนคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญทุกคนให้ความคิดเห็นในระดับ 3 และ 4}}{\text{จำนวนคำถามทั้งหมด}}$$

คำนวณดัชนีความตรงตามเนื้อหาใช้เกณฑ์ 4 ใน 5 ท่าน ได้ค่าเท่ากับ (Content Validity) .80 หลังจากผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความชัดเจนด้านเนื้อหา ความหมายสมด้านภาษา และเรียงลำดับข้อความตามความเห็นและข้อเสนอแนะก่อนนำไปทดลองใช้

การหาความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาทดสอบใช้กับผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจ ตามที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างในคลินิกโรคหัวใจ โรงพยาบาลศูนย์สวรรค์ประชาธิรักษ์ นครสวรรค์ จำนวน 30 คน โดยแบบสอบถามภาวะการทำหน้าที่ แรงสนับสนุนทางสังคม และภาวะซึมเศร้า มาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟากองกรอนบาก (Cronbach's Coefficient Alpha) ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมของแบบสอบถามภาวะการทำ

หน้าที่เท่ากัน .98 แบบสอบถามภาวะซึมเศร้าเท่ากับ .86 และแบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมเท่ากับ .91

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้นำโครงร่างงานวิจัยพร้อมเครื่องมือวิจัยเสนอคณะกรรมการตรวจสอบจริยธรรมของมหาวิทยาลัยบูรพาเพื่อพิจารณา และตรวจสอบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นจึงดำเนินการวิจัยโดยผู้วิจัยแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งใช้เงื่อนไขและคุณสมบัติที่ต้องการ ประเมินข้อมูลประมาณ 30 นาทีขึ้นอยู่ กับความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างที่ร่วมในการวิจัยหรือไม่ก็ได้ และไม่มีผลต่อการ นารับบริการรักษาพยาบาล หากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกใจที่จะให้ข้อมูล สามารถยกเลิกการให้ ข้อมูลได้ตลอดเวลา โดยไม่เกิดผลกระทบต่อการบริการที่เคยได้รับ และข้อมูลที่ได้จากการกลุ่มตัวอย่าง จะเก็บไว้เป็นความลับ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้รหัสแทนชื่อและนามสกุลของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลของกลุ่ม ตัวอย่างจะถูกนำเสนอในภาพรวม และหากต้องการทราบผลการวิจัย ผู้วิจัยจะจัดส่งไปให้กับกลุ่ม ตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่างเขียนชื่อเข้าร่วมการวิจัย แล้วจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งรายละเอียดคำชี้แจงและการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างไว้ใน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยการใช้แบบสอบถามให้ผู้ป่วยตอบด้วยตัวเอง โดยมีข้อตอนและการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ทำหนังสือจากคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 2. ภายหลังได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าผู้รับผิดชอบงานคลินิกโรคหัวใจ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 3. ผู้วิจัยสำรวจรายชื่อผู้ป่วยที่นัดมาคลินิกโรคหัวใจกับเจ้าหน้าที่ประจำห้องตรวจ และเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
 4. ผู้วิจัยติดต่ออกซุ่มตัวอย่างที่ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด ในวันพฤหัสบดีของทุกวันอาทิตย์ ที่คลินิกโรคหัวใจ เพื่อแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งขอความ

ร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม อธิบายการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งขอความร่วมมือให้ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจด้วยตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง เพื่อความถูกต้องของข้อมูล และประโยชน์ในการพัฒนาการคุ้มครองผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจด้วยต่อไป หลังจากกลุ่มตัวอย่างให้ความยินยอมและร่วมมือในการวิจัย พากลุ่มตัวอย่างเข้าไปในห้องตรวจเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเชื่อมโยง และตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ในระหว่างรอรับการตรวจจากแพทย์

5. ผู้วิจัยรวมข้อมูล ในส่วนของแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถาม ภาระการทำงานที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ส่วนแบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคม และแบบสอบถามภาวะซึมเศร้า ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยจะอยู่กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อคอยตอบข้อคำถามเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัยเกี่ยวกับข้อคำถาม หากกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถอ่านได้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้อ่านข้อความในแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟัง และให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบคำ답변เองทีละข้อ

6. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำหรับประมวลผลทางสถิติ (Statistical Package for Social Science) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดค่าันดับสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

1. แจกแจงความถี่ และร้อยละของปัจจัยด้านผู้ป่วย ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระดับความรุนแรงของโรค
2. หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาระการทำงานที่ภาวะซึมเศร้าและแรงสนับสนุนทางสังคมโดยรวม หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาระการทำงานที่รายค้าน
3. หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลโดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน ซึ่งประกอบไปด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ และภาวะซึมเศร้า แรงสนับสนุนทางสังคมกับภาระการทำงานที่ของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจด้วย